

מסמכי מדיניות

אין ילדים שאין בהם כישרון, אלא שהכישרון כמה וכמה דרכים ופתחים לו: יד, אוזן, עין - יש ילדים שהתפתחותם לא הגיעה לגמר בישול - כלום אין בשבילם מקום? צריך ליצור את צורתם השונה ואושרם השונה ולא לתבוע לבית דין את הטבע או בורא העולם.
(דת הילד, "כזאת וכזאת על ילדים", יאנוש קורצ'אק, עמ' 102).

תוכן העניינים:

1. נוהלי הפעלת השעות הפרטניות בבתי הספר היסודיים ברפורמת "אופק חדש" -

חוזר מנכ"ל

2. התחדשות תהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה בבית הספר העל יסודי - חוזר מנכ"ל

3.1–35 נוהלי הפעלת השעות הפרטניות בבתי הספר היסודיים ברפורמת "אופק חדש"

1. מבוא

1.1 תמצית

בסעיף זה מובאות ההנחיות להפעלת השעות הפרטניות בבתי הספר היסודיים בהתאם לרפורמת "אופק חדש".

א. התוקף: החל מ-1 בנובמבר 2008

ב. התחולה: בתי הספר היסודיים ב"אופק חדש" בחינוך הממלכתי הרשמי בכל הזרמים

ג. הסטטוס: חדש

ד. חוזרים קודמים בנושאים קשורים

- סעיף 3.1:33 בחוזר הוראות הקבע סט/1(א), "התחדשות תהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה בבית הספר העל-יסודי" - בתוקף
- סעיף 3.1:27 בחוזר הוראות הקבע סז/3(א), "נוהלי עבודה של בתי ספר יסודיים על פי סטנדרטים" - בתוקף

1.3 המשנה החינוכית

השעות הפרטניות מזמנות הזדמנות להפעלת הוראה ממוקדת בפרט. ההנחה היא שההוראה הממוקדת בפרט מאפשרת מימוש טוב יותר של מטרות החינוך היסודי והגעת כל התלמידים להישגים הנדרשים.

1.4 התפוצה:

המנהלים, המורים והמפקחים בכלל מערכת החינוך ומנהלי מחלקות החינוך ברשויות המקומיות.

1.5 יישום ומעקב:

המפקחים הכוללים יעקבו אחר יישום הנהלים.

1.6 הגורם האחראי

א. שם היחידה: האגף לחינוך יסודי

ב. בעל התפקיד: מנהל האגף

ג. מספר הטלפון: 02-5603284

ד. כתובת הדוא"ל: sararu@education.gov.il

2. רקע

בשנת התשס"ח החלה במערכת החינוך הרפורמה "אופק חדש". הרפורמה מכירה בצורך במגוון מסגרות של ארגון לומדים (מליאת הכיתה, שעות פרטניות מורה-תלמיד וקבוצה קטנה עם מורה) כדי להשיג את מטרות החינוך וההוראה. כמו כן הרפורמה מכירה במורכבות של מקצוע ההוראה ובצורך להתפתחות מקצועית מתמדת בו.

במוקד הרפורמה "אופק חדש" עומדים קידום ההוראה-למידה ופיתוח ההיבט החברתי-הערכי והרגשי. זאת באמצעות שני צירים עיקריים:

א. הוראה-למידה ממוקדת בפרט באמצעות "השעות הפרטניות"

ב. חיזוק הפרופסיה באמצעות התפתחות מקצועית והקצאת זמן לעובדי ההוראה לביצוע משימות שונות בבית הספר, בנוסף להוראה בכיתה.

3. השעות הפרטניות

3.1 כללי

על פי הרפורמה תורכב משרת עובדי ההוראה בבית הספר משעות הוראה בכיתה, משעות פרטניות ומשעות שהייה. כל עובד הוראה מחויב ללמד בשעות הפרטניות תלמידים כיחידים ו/או בקבוצה בת 2-5 תלמידים

3.2 הנחות היסוד

- א. כל לומד הוא אחד, יחיד ומיוחד.
- ב. הלמידה היא תהליך אישי מודע ומושכל המתרחש בהקשר חברתי בתוך יחסי גומלין עם מבוגרים משמעותיים ועם בני קבוצת השווים.
- ג. להתנסות בקבוצה יש מטרות חברתיות ורגשיות.

3.3 מאפייני ההוראה הממוקדת בפרט

- א. ארגון ההוראה בסביבה לימודית חמה, תומכת ומאתגרת כאחת
- ב. העמקת ההיכרות של המורים עם תלמידיהם כמטרה כשלעצמה וכדי להתאים להם את ההוראה-למידה באופן שיוכלו להתפתח בהיבטים השונים - השכלי (הקוגניטיבי), הרגשי (האפקטיבי), החברתי-ערכי והחוש-תנועתי (הסנסו-מוטורי) - ולהגיע להישגים הנדרשים
- ג. מעקב אחר התקדמות התלמידים ומתן משוב איכותי לצורך קידומם
- ד. פיתוח יחסי גומלין איכותיים עם התלמידים ובין התלמידים
- ה. מתן אפשרות לכל תלמיד לבוא לידי ביטוי ולחוש תחושות שייכות, הערכה וקבלה.

3.4 התוצאות המצופות

א. זימון מפגש אינטימי ודיאלוג פורה בין המורה לתלמיד ובין התלמידים לבין עצמם, מפגש שתוצאותיו תשפיענה מעבר להישגים הלימודיים ותורגשנה גם בשינוי האקלים הבית ספרי, בירידה ברמת האלימות בבית הספר ובהידוק הקשר בין התלמידים למורים, וכתוצאה מכך יהיה בית הספר סביבה לימודית תומכת, המאפשרת לכל

תלמיד להתקדם על פני הרצף הלימודי-חינוכי הן בכיתתו, הן במעבר מכיתה לכיתה והן במעבר משלב החינוך היסודי לשלב החינוך העל-יסודי

ב. הבאת כל התלמידים להישגים הנדרשים כפי שנקבעו בתכניות הלימודים הארציות ויישום המדיניות שפורסמה בחוזר הוראות הקבע 3/ז(א), סעיף 3.1-27, "נוהלי עבודה של בתי ספר יסודיים על פי סטנדרטים".

3.5 כללים להפעלת השעות הפרטניות

א. כל התלמידים זכאים ללמוד במסגרת השעות הפרטניות. חלוקת השעות הפרטניות תיעשה באופן שיינתן מענה למגוון הצרכים של התלמידים השונים בבית הספר ובהתחשב במכלול המשאבים העומדים לרשותו.

ב. כ-60% מהשעות הפרטניות תוקדשנה לקידום ההישגים, כ-10% לטיפול המצוינות, והשאר - למכלול הצרכים על פי הקדימויות והיעדים של בית הספר ולפיתוח תחומי עניין על פי בחירתם של התלמידים והמורים.

ג. מוחנכי הכיתות יקדישו 2 שעות מתוך השעות הפרטניות לעבודה קבוצתית ופרטנית לימודית וחברתית עם תלמידי כיתתם.

ד. ההוראה לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים, הזכאים לתכנית השילוב על פי חוק החינוך המיוחד, תיעשה על ידי מורי השילוב.

ה. כל מורי בית הספר יהיו שותפים בתכנון ובהפעלה של ההוראה-למידה בשעות הפרטניות.

ו. ההוראה של נושאי מקצועות הליבה בשעות הפרטניות תתקיים על ידי המורים המומחים/המקצועיים המלמדים את התחום.

ז. אין למנוע מתלמידים השתתפות במהלך הלימודים השוטף לצורך קיום השיעורים הפרטניים. השיעורים הפרטניים יינתנו בסוף יום הלימודים או בשעות שתוקצינה לכך בארגון מערכת השעות של בית הספר ובהתאמתה ל"אופק חדש". לגבי מקרים חריגים יש לקבל את אישור המפקח.

ח. לבתי הספר הפועלים על פי חוק יוח"א ושנכנסו ל"אופק חדש" תפורסמה הוראות בנפרד.

ט. בשעות הפרטניות יש להפעיל תכנית לימודים איכותית, מאתגרת ומטפחת מיומנויות למידה וחיבה.

י. הלמידה בקבוצה הקטנה תתקיים במגוון הרכבים לימודיים וחברתיים כדי למנוע תיוג על נזקיו ולאפשר למידת עמיתים ברמה גבוהה לכל התלמידים.

יא. בית הספר יבחן לפחות פעם ברבעון את שיבוץ התלמידים בקבוצות השונות ויעדכן את חלוקת השעות לאור הערכה מעצבת.

יב. המורים יתעדו את ההוראה-למידה בשעות הפרטניות (התכנית, הביצוע והתוצאות). התיעוד ישמש להערכה מעצבת ולבקרה.

יג. תכנית הפעילות/העבודה של בית הספר תכלול במערכת שעות ההוראה גם את השעות הפרטניות ואת שיבוץ המורים בהן.

3.6 תפקידי מנהל בית הספר

א. על המנהל לאפשר את השתתפות המורים בקבלת ההחלטות וביישומן בנוגע להפעלת השעות הפרטניות. קבלת ההחלטות תיעשה על סמך -

- העקרונות הכלליים שנקבעו בחוזר זה;
- כל המשאבים העומדים לרשות בית הספר למתן מענה לתלמידים השונים;
- תפיסת העולם החינוכית של בית הספר;
- הקדימויות והיעדים של בית הספר;
- נתוני הצוות ותחומי העניין שלהם;
- נתוני כל התלמידים, צורכיהם ותחומי העניין שלהם.

ב. על המנהל לנהל את הבקרה ואת המעקב אחר הפעלת השעות.

ג. עליו לקיים הערכה מעצבת של האיכות ושל ניצול השעות.

ד. עליו להעמיד לרשות המורים הזדמנויות לקידום הוראה ממוקדת בפרט בכלל ובשעות הפרטניות בפרט באמצעות למידה פנים-בית-ספרית וחץ-בית-ספרית, עבודת צוות ופעולת בית הספר כארגון לומד.

ה. עליו ליידע את ההורים בנוגע למדיניות בנושא השעות הפרטניות.

3.7 תפקידי עובד ההוראה

א. על עובד ההוראה להפעיל הוראה ממוקדת בפרט המסייעת לכל התלמידים לצמוח אינטלקטואלית, רגשית וחברתית ולסגל לעצמם כשירויות למידה מרכזיות.

ב. עליו לאסוף נתונים על צרכי התלמידים בתחומים הלימודיים, החברתיים והרגשיים ולהשתמש בנתונים אלה כבסיס של תכנון ההוראה-למידה של השעות הפרטניות.

ג. עליו לקיים דיאלוג מיטבי עם כל ילד וילדה במטרה לספק לכל אחד ואחת מהם תמיכה רגשית עקבית ומכילה.

ד. עליו ליצור אקלים חינוכי-לימודי מיטבי בקבוצה המאפשר לכל תלמיד לבוא לידי ביטוי, לתרום ללמידה ולהיתרם על ידי הקבוצה ולחוש תחושות שייכות, קבלה ומסוגלות עצמית.

ה. עליו לפעול בגמישות בבחירת שיטות ההוראה על פי צרכים גלויים וסמויים של התלמידים בהתאם למטרות שהוא מבקש להשיג.

ו. עליו לשלב הערכה בתהליך ההוראה-למידה כחלק מובנה, לשתף את התלמידים בפיתוח קריטריונים להערכה ולספק להם משוב בהיר המקדם את המשך למידתם.

ז. עליו ליידע את ההורים בתכנית העבודה ולהיוועץ בהם במידת הצורך.

חוזר מנכ"ל תשס"ו/3(א), ד' במרחשוון התשס"ט, 02 בנובמבר 2008